

**КАРАГАНДИНСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
КАЗПОТРЕБСОЮЗА**

**СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА
НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭКОНОМИК.
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ, РЕГИОНАЛЬНЫЙ
И ОТРАСЛЕВОЙ АСПЕКТЫ В УСЛОВИЯХ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ И МОДЕРНИЗАЦИИ**

*Материалы
Международной научно-практической
конференции*

КАРАГАНДА

, Сабенова Б.Н.	81
Повышение уровня жизни населения как решения, вопроса'бедности населения	
Мустафин С.Ш., Артыкбаев Е.С.	82
Горизонты рынка: уроки истории Толпаков Ж.С.	
Роль торговли в осуществлении социально-экономической политики государства на современном этапе развития экономики	83
Изембаева Л.К.	
Менеджмент в образовании как эффективный экономический механизм функционирования системы высшего образования Мухамбетова З.С.	85
Мемлекеттің элеуметтік аяны ретгеудегі салық саясатының ерекшелігі Блялова Н.Г.	90
Экономический рост как критерий развития общества Шакуликова Г.Т.	93
Совершенствование межбюджетных отношений в Республике Казахстан Жусупбекова А.К., Матаева Б.Х.	96
Туристтік қызмет нарығы: мәселелер мен аддағы міндетгер Абдрахманова А.С.	100
Услуга как экономическая категория и формы ее проявления Есенина Б.К., Исмагулова Г.Е., Каражан Е., Жумабекова С.	102
Секция II	
Инновационные механизмы финансирования устойчивого развития регионов в условиях глобализации	105
Ахметова К.А., Каменова М.Ж., Накипова Г.Н.	
Экономика Казахстана в период глобализации	Ю8
Касенова С.Е.	
Глобализационные процессы в экономике Казахстана	110
Додонов В.Ю.	
Государственное предпринимательство в системе стимулирования экономического роста	112
Жетписбаева М.К., Абдикаримова А.Т.	
Экономическая интеграция в процессах глобализации мирового хозяйства	115
Космамбетова Р.И.	
Основные направления и механизмы реализации стратегии экономического роста	117
Сидорец Г.П.	
Механизмы обеспечения устойчивого развития национальной экономики в условиях глобализации	121
Чигаркина О.А.	
Оценка развития нефтегазового комплекса в условиях глобализации	123
Злотников А.Г.	
Республика Беларусь и Казахстан: миграционное измерение	125
Федотова Н.В.	
Развития основного пути товарных рынков Республики Казахстан и Республики Беларусь	129
Найзабеков А.Б., Хамзин С.А., Тельманова З.С., Ромазанов Ж.К.	
Стратегия регионального равнвтия в условиях интеграционных процессов *	131
Бримбетова Н.Ж.	
Поддержание равновесия в экономически отсталых регионах: проблемы и механизмы обеспечения	134
Егизбаева Ж.Т.	
Территориальные различия и типология регионов как индикатор проблем регионального развития	136
Кайгородцев А.А., Кирдасинова К.А.	
Биосферные территории как фактор обеспечения экологической и продовольственной безопасности	137
Карыбаев А.А.-К.	
Интеграционные процессы на постсоветском пространстве в системе глобальных мирохозяйственных связей 139 Талимова Л.А.	140
Анализ прогноза макроэкономических показателей Республиканского бюджета на 2004 год Ибраева А.М.	143
Денежно-кредитная политика - политика стабильности национальной валюты Республики Казахстан Салимова Ж.Д.	146
Направления развития инновационных банковских услуг в коммерче-ских банках с учетом мирового опыта 146 Ташмухамбетова С.Ж.	149
Банк развития Казахстана- инвестиционный банк страны Макенова А.Ә.	152
Жергілікті бюджеттің кірісін қалыптастыру көзі ретіндегі мүлік са-лығының маңызы мен орны Жарылқасынова М.Ж.	155
Қурылыс өндірісі шығындарын жіктеудің теориялық және әдістемелік негіздері Исмаилова А.М.	157
Проблемы развития нефтегазового комплекса Республики Казахстан Айтжанова А.Д.	158
Особенности миграционного процесса в Республике Казахстан	

■бвшпеті. Проекты БРК открывают путь для ком- ^т четких банков, которые успешно расширяют ;м - инвестиционные горизонты и идут даль-ше. У БРК самая низкая стоимость займа, что делает его самым выгодным выходом на рынок коммерческих банков, которые занимают на более выгодных усло-виях и снижать свои ставки.

Минимальная маржа Банка Развития Казахстана - 1,4-1,5%, а не 5-6% как в коммерческих банках. Это достигается привлечением дешевых займов на базе высокого уровня капитализации и высоких кредитных рейтингов Банка Развития.

Сегодня Банк Развития Казахстана работает примерно с 40 проектами, при этом обеспечиваем четвертую часть инвестиционного портфеля всей страны. Объем одобренных проектов составляет почти 700 млн. долларов, что равноценно примерно 2% ВВП. При этом кредитуются не юридические лица, а только сам проект. То есть, БРК не финансирует просто компанию N, а инвестирует создание нового производства, основных фондов, модернизацию оборудования этого предприятия, создание конкретного количества рабочих мест.

В свое время БРК начинал с 5 миллионов кредитов, в прошлом году БРК вышел на 8-10 млн., а сегодня уже работает с кредитами в 20-30 млн. долларов. Это цифры только по отечественным кредитам, а стоимость самих проектов значительно выше. При этом для банка важно не количество проектов, а их качество и увеличение масштабы. Хотя надо отметить, что количество проектов тоже растет.

Есть определенные проблемы с подготовленностью проектов, их соответствием требованиям инвесторов. Это означает поиск новых подходов и технологий в работе с заемщиками и проектами. Банк Развития занимается консалтингом, начиная от появления идеи, которую Банк совместно с заемщиком и возможными партнерами обсуждает, до полноценного проекта - рентабельного, эффективного, с грамотным менеджментом. Это является правильным подходом к проблеме дефицита готовых проектов - выявлять, инициировать и доводить до проекта инвестици.

БРК придерживается более строгих пруденциальных показателей, чем коммерческие банки. Соотношение заемных и собственных средств равно 1:1. Следовательно, коэффициент адекватности капитала банка равен приблизительно 50%, в то время как для коммерческих банков достаточно иметь 6%. Банки развития Китая, например, придерживаются 20%.

ЖЕРГІЛІКТІ БЮДЖЕТТІҢ КІРІСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ КӨЗІ РЕТІНДЕГІ МҮЛІК САЛЫҒЫНЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ОРНЫ

Республикамыздағы бюджет саласындағы реформаның жүргізіліп жатқанына біраз уақыттың жүзі болды. Реформа мемлекеттік қызмет пен әкімшілік құрылымдарды қайта ұйымдастыру, бюджеттік процесті оңтайландыру, салықтық-бюджеттік саясаттың макроэкономикалық тұрақтандыру мақсатына үйлесімділігі, орталық және жергілікті басқару органдары арасында өзін-өзі билеу теңдігін қолдау мәселелерін қарастырды. Бүгінде бұл мәселелердің көпшілігі орындалса, әлі де шешімін таппаған мәселелер жетерлік. Осы мәселелердің бірі болып бюджет деңгейлері арасында салықтық түсімдерді бөлу табылады.

Республика облыстарының, яғни жергілікті бюджеттердің қаржылық базасы салықтық және салықтық емес түсімдерден, негізгі капиталды сатудан

БРК не имеет права использовать для кредитования собственный капитал, и поэтому заимствует средства на мировых рынках капиталов, которые очень чувствительны к любым колебаниям в мировой экономике.

Кроме того, БРК так же как коммерческие банки придерживается принципов доступности, прозрачности, независимости принятия решения при инвестировании, совершенствует риск-менеджмент и развивает информационные технологии, кредитные продукты Банка просты и понятны.

Отличие в том, что БРК не преследует цели получить прибыль - для него достаточно не убыточность банка, Банк не выплачивает дивидендов своим акционерам. В соответствии со статьей 18 закона о БРК: "Чистый доход Банка развития направляется исключительно на формирование резервного капитала по итогам утверждения годового отчета Банка развития".

Процедуры и стандарты работы внутри банка максимально приближены к тем, по которым работает, например, ЕБРР. Используется опыт, накопленный мировыми институтами развития. БРК единственный, с кем ЕБРР заключил меморандум о принципах сотрудничества. Кроме того, у Банка Развития подписаны меморандумы с ИБР, АБР, а также с Всемирным Банком. В этих документах прописаны не просто общие принципы, а конкретные моменты обмена опытом, передачи технологий финансирования инвестиционных программ.

Банк развития - это эффективный проект государства в области стратегического и долгосрочного решения задачи координации инвестиций в экономику.

В заключении можно отметить, что все эти моменты свидетельствуют об огромном значении для позитивного развития Банка развития Казахстана, как инвестиционного банка страны.

Список литературы:

- 1.Послание Президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А. народу Казахстана "Стратегия - 2030"
2. Игонина Л.Л. Инвестиции/ М. Юрист, 2002, с.60-63
- 3.Англо-русский банковский энциклопедический словарь Б.Г.Федорова
- 4.Мурычев А. "Банки и инвестиции", Бизнес и банки, №47, 1997 г.
- 5.Интервью "президента АО "Банк Развития Казахстана" Камбара Шал-гимбаева журналу "Exclusive", август 2003 г.

А.Ә.Макенова, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда Мемлекеттік университетінің аспиранты

түсетін түсімдер мен ресми трансферттерден құралады. Бюджеттік түсімдерді ұлғайту резервтерін іздеу осы көздерден жүзеге асырылады. Мемлекеттік қаржы жүйесін реформалауға байланысты аймақтарға бүгінгі күні орталықтан берілетін ірі көлемді дотациялар берілмейтін болды.

Осыған байланысты жергілікті бюджетті қалыптастырудағы жетекші орын бүгінгі күні жергілікті салықтар мен алымдарға берілуіне.

Бүгінгі күні, өкінішке орай, олардың жинақтаушы көз ретіндегі маңызы өте мардымсыз, олардан түскен түсімдер аймақтардың жергілікті бюджеттерін қамтамасыз ете алмайды. Бұл өз кезегінде жергілікті салықтардың құрылу жүйесі мен өндіру механизмін жетілдіру мәселесін көтереді.

Мемлекет иелігінен алу және жекешелендіру

процесінің дамуы барысында меншік қатынастарында пайда болған өзгерістерге байланысты соңғы кездерде мүлікке салынатын салық айрықша маңызға ие болуда.

Мүлікке салынатын салықтың мақсаты меншікті тиімді пайдалануға ынталандыру, өйткені салықтың мөлшері меншіктің көлеміне қарай белгіленеді. Мүлік көлемінің ірі болуы табыстың көбеюіне кепілдік бермейді: егер салық салынбаса, ірі меншік иелерінің артықшылықтары молаяды да, мүлікті дұрыс пайдалануға ұмтылмайды. Мүлік салығы қоғам алдында салық жауапкершілігін көтеруге бағытталған нақты салықтарға жатады.

Мүлік салығы тікелей нақты салық болып табылады. Оның мөлшері салық төлеушінің табыстылығынан емес, мүліктің құнына байланысты.

Жалпы, мүлік салығы пассивтік қорларды азайтуға, қор қайтарымдылығының өсуі және жоғары технологиялық құрылымдарды енгізуге, яғни мүлікті тиімді пайдалануға ынталандырады.

Мүлік құнына салық салу тарихы көптеген мыңжылдықтарды, мемлекет қол астындағы азаматтар қозғалмалы мүліктің құнының оннан бір бөлігін төлеуге тиіс болған "саладиндік" ондықтан қазіргі сараланатын мүліктік салықтарға дейін қамтиды. Алғашында салық салу объектісі тек мүліктің қозғалмалы бөлігі ғана болса, бүгінде онымен тең дәрежеде жылжымайтын мүлікке де салық салынады.

Әртүрлі елдердің заңдылықтарында салықтың салық салу объектілерінің құрамы айтарлықтай түрленіп отырады:

1. Жылжымайтын мүлік (жер, ғимарат және т.б.).

2. Нақты (материалдық) жеке мүліктер:

- табыс алуға пайдаланылатын активтер (жабдықтар, машиналар, тауарлы-материалдық құндылықтар, ауыл шаруашылық жабдықтары, табын және т.б.);

- үй шаруашылығының жеке меншігі (ұзақ мерзім пайдаланылатын тауарлар: автокөліктер, тоназытқыштар, теледидарлар және т.б.).

3. Материалдық емес активтер (акциялар, қарыздық міндеттемелер, ақша).

4. Коммуналдық және басқа кәсіпорындардың объектілері мен қондырғылары, темір жол объектілері.

Мүлікке салық салу қажеттілігіне негіз болатын бірнешеобъективтік факторлар бар. Біріншіден, мүлікке салынатын салық

Халықаралық тәжірибе көрсеткендей, мүлік салықтары көптеген дамыған елдердің жергілікті бюджеттің негізін құрайды. Мысалы, АҚШ-тажергілікті бюджеттегі олардың үлесі 70-80% құраса, Францияда-40%, ал Нидерландыда-10% құрайды. Салық салу объектісі болып тек жылжымайтын мүлік пен негізгі қорлар ғана емес, сондай-ақ акциялар, ақша, ұзақ уақыт пайдаланылатын тауарлар, басқа да жылжымалы мүліктер табылады (АҚШ, Франция, Италия). Ставкалары, әдетте, прогрессивті сипатта болады және салық салу объектісі құнының 0,8-ден 1,5 пайызын құрайды. Кейбір елдерде, мысалы Голландияда, жергілікті билік органдарына салық ставкасын айқындауда кең көлемде өкілеттілік берілген және салық төлеушілері болып меншік иелері, сондай-ақ мүлікті пайдаланушылар (жалгерлер) табылады. Салықтың бірнеше жеңілдіктері бар, АҚШ-та салық төлеуден толығымен федералдық үкімет, қызмет көрсету саласындағы табыс табу мақсатын көздемейтін ұйымдардың, қайырымдылық және діни ұйымдардың меншіктері босатылады. 4 штатта салықтан жеке мүліктер де босатылған. Францияда кәсіби қызмет шеңберінде пайдаланылатын мүліктерге, ауыл шаруашылық жабдықтарының кейбір түрлеріне, ескіліктегі заттарға жеңілдетілген режимде салық салу жүзеге асырылады және салық сомасы табыстың 85% аспаса тиіс. Аз қамтамасыз етілген тұлғалар негізгі тұрғылықты орны бойынша салық төлеуден толығымен немесе ішінара босатылуы мүмкін. Бұл елдердің мүлікке

салық салу салық салынбайтын минимум қолданылады. Германияда зейнеткерлік жасқа (60 жас) жеткен кезде берілетін жеңілдіктің ең жоғарғы шегі 80 пайызға көтеру көзделген. Мүліктің бағалау құнын тәуелсіз сараптама ұйымдары жүзеге асырады, ал мүлікті қайта бағалау әрбір 3-5 жылда жүргізіліп отырады.

Республикадағы мүлікке салық салудың қазіргі жүйесінің халықаралық үлгілермен салыстырғанда, олармен ортақ ұқсастықтары, сондай-ақ бірқатар ерекшеліктері де бар. Бұл жүйені оңтайландыру бірнеше жылдар бойы жүзеге асырылды. Реформалаудың алғашқы кезеңінде мүлік салығы мемлекеттің фискалдық мүддесіне жауап бермеді және салықтық реттеу құралы қызметін өз деңгейінде атқара алмады: салық ставкасы негізсіз төмендегілді (0,1 және 0,5) және азаматтардың мүліктің құнына байланысы болмады. 1996 жылдың 31 желтоқсанынан ең жоғарғы шегі 0,2% болатын жеке тұлғалардың жылжымайтын мүлікке салық салудың прогрессивтік ставкасы енгізілді (заңды тұлғаларға бірыңғай 1 пайыздық ставка). 1997 жылдың 12 желтоқсанында салық заңдылығында мүлік салығы бойынша қосымша өзгертулер жүзеге асырылды, яғни салық салу объектілері нақтыланғаш, азаматтар үшін прогрессивтік салық салудың ең жоғарғы шегі 1 пайызға дейін көтерілді. 2001 жылдың 12 маусымында Қазақстанда жаңа Салық кодексінің енгізіліп, нәтижесінде мүлік салығы бойынша бірқатар өзгертулер жасалды.

Сонымен бүгінде мүлік салығының салық салу объектісі болып заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің негізгі құралдар мен материалдық емес активтер және жеке тұлғалардың меншік құқығындағы және кәсіпкерлік қызметте пайдаланылмайтын ҚР аймағындағы тұрғын үй-жайлар, саяжай құрылыстары, гараждар және өзге де құрылыстар, ғимараттар, үй-жайлар, сондай-ақ ҚР аумағындағы аяқталмаған құрылыс объектілері табылады.

Халықтың әлеуметтік қорғалмаған тобына (ҰОС қатысушылар, көп балалы аналар, мүгедектер, жалғыз басты, бөлек тұратын зейнеткерлер) 1000 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде салық салынбайтын минимум қолданылады. Мүлік салығын төлеуден толығымен бюджеттік ұйымдар, Ұлттық банк және т.б. босатылған.

Құрылымның мұндай жүйесі үйлесімді эрі қисынды сипатта болғаныша қарамастан, оларды жүзеге асыру элі күнге дейін өз деңгейінде жүргізілмейді.

Соңғы уақытта жергілікті бюджеттің кірісін қалыптастыруда мүлік салығының маңызды артуна. Бүгіннің өзінде мүлік салығының мол табыс әкелетін әлеуеті (потенциалы) бар. Мүлік салығының жергілікті бюджеттегі ролінің жылдан жылға артып келе жатқанын Қызылорда облысының бюджетіне соңғы 4 жылда түскен салықтық түсімдер құрылымынан байқауға болады (кесте). Мүлікке салық салу жүйесін одан әс: жетілдіру жергілікті бюджеттегі бұл салықын маңызк мен ролін арттыра түсері сөзсіз.

Кесте 1.

Қызылорда облысының жергілікті бюджетіне түскен салықтық түсімдердің құрылымы

	2000		2001		2002		2003	
	Нақты	%	Нақты	%	Нақты	К	Т	В
Кіріс атауы								
Салықтық түсімдер	7631	100	10721	100	88	im	T?	III
Корпорациялық табыс салығы	3827	50	5018	46,7	ic			
Жеке табыс салығы	1275	16,7	1875	17,5	l			7,7
Әлеуметтік салық	1859	24,3	3074	28,7	ac			4,33
Мүлік салығы	217	2,8	292	2,7	2l			1,2
Жер салығы	86	1,1	135	1,2	c			x
Көлік құралдарына салынатын салық	136	1,8	»	»	A			»
Акциздер	67	0,9	23	0,2	l;			я
Басқа да салықтар	164	2,1			3*4			

* Кызылорда облыстық статистика
f-ескармасының мәліметтері

Жоғарыдағы кестеден көріп отырғанымыздай, с: нғы уақытта мүлік салығы біртіндеп облыс бюджетінің кіріс бөлігін қалыптастырудың барынша захты, әрі тұрақты көзіне айналуға, яғни жыш өткен сайын бұл салықтың бюджеттегі үлесі өсіп келеді. Мәселен, 2003 жылы жергілікті бюджетке мүлік салығынан 522 мың теңге түскен, немесе бұл сөрсендім 2002 жышмен салыстырғанда 1,5 есеге өссе, зд2001 жылғақарағанда 1,3 есегеөскенісоныңдәлелі.

Жалпы, мүлікке салынатын салық Кызылорда ошысы жергілікті бюджетінің барлық кірісінің орташа - лайызын қамтамасыз етеді. Соңғы 4 жылда бұл сзлықтын жергілікті бюджеттегі үлесі 2000 жылы 2,8 пайызды құраса, 2003 жылы 6,5 пайызға дейін өсті. Өюнішке орай, мүлік салығының жергілікті бюджеттегі . лгсінің біршама өскеніне қарамастан, жоғарыдағы • ерсеткіштер бұл салықтың әлі де болса, бюджеттің кірісін қалыптастыруда маңызды роль іткар майты ндығын көрсетеді.

Жергілікті бюджет кірісінде мүлік салығының лесінің 6-8 пайызды құрауы осының дәлелі. Оған Бірқатар себептер ықпал етеді:

1. Халық табыс деңгейінің әлі де төмен болуы;
2. Салық төлеуден жалтару;
3. Жылжымайтын мүлікті бағалау мен тіркеу : рталығы жұмысының қанағаттанғысыз деңгейде зтқарылуы;
4. Жылжымайтын мүлікті (басқа да мүліктерді) зее т.б. бағалаудың бірыңғай жүйесінің болмауы.

Республикада азаматтардың мүліктік жағдайын декларациялау институты жоқ, сондықтан оны : гхылауац қиындығынан, бүгінде салықты төлеуден -з_—ару мүмкіндіктері кездесіп отырады (тіркелмеген • ыла сыртындағы онаша жеке үйлер(особняк), сгхжайлар, гараждар және т.б.).

Сонымен қатар жылжымайтын мүлікті бағалау гәке тіркеу жөніндегі басқарма жұмысы өте баяу - • ргізілуде, себебі оған қажетті қаржыландыру • гздері, әсіресе, ауылдық елді мекендерде сзгістырылмаған. Нәтижесінде бүгінге дейін мұнда -ігіхсрлық пен қызметін асыра пайдаланушылыққа - : - беріліп, жышжымайтын мүлікті төмендетілген құн 5: г.ншатіркеу етек алған. Әйтсе де, мүлік салығынан — • :чнің аз мөлшерде түсуінің басты себебі

- ышжымайтын мүлікті бағалаудың қолданыстағы - ?есі болып табылады. Бағалау органдары - ылжымайтын мүлік нарығына терең мониторинг жүргізбейді, соның нәтижесінде оның құны туралы игты мәліметтер алу мүмкіндігі аз. Сондай-ақ : ~ПГЛЫН қызмет аясы тұрғын үйдің дербестігіне қол

іш конституциялық құқығымен шектеледі.

Екінші жағынан, мүлік иелері несие алу кезінде т:

е:-:шігін сату-сатып алу не кепілдік объектісі гчгтмше пайдаланғанда, оның құнын төмендету, не :: тмаса көтеруге мүдделі. Егер сатып алуға кеткен s із SK көленкелі бизнестен пайда болса, онда ол тасысын декларациялау кезінде, оның нақты пайда :: - :*:ззін ашып көрсеткісі келмейді (1000 АЕК артық ; - лелер бойынша), өйткені бұл жағдайда осы издан табыс салығын төлеуге тиіс болар еді. -^Л-ІЗІЙТЫН мүлікті кепілдікке қою арқылы несие і.— іезінде мүлік иесі өз меншігінің бағасының - эзрлауына мүдделі, себебі несие мөлшері кепілдік сұнына тікелей байланысты.

Жкндығында, бағалау құны ретінде тек мүліктің ПГПЗГТГЫК құны ғана алынуы қажет. Мүліктің дгызных құны- бәсеке, әрі ашық нарықта әділ гідкяның барлық шарттарын сақтаған кездегі <с дігтің сатылуы мүмкін ақшалай көріністері ең я : бағасыг Мүлікті сатып алу-сатудың нарықтық

мәмілесінде оның түпкілікті бағасына елеулі ықпал ететін детерминаттар, атап айтсақ, мүліктің көлемі, орналасқан жері, сапасы, қабаты, жайлылығы, тұрмысқа қажетті заттармен жабдықталуы, объектінің тозуы ескерілуі тиіс.

Бүгінде бағалау органдарымен мүліктің табиғи тозуы ғана ескеріледі және халықтың жұмыспен қамтылуы, көлік, демалыс, білім бері жүйесі, салықтар, Үкімет қаулылары секілді сыртқы және атқарымдық тозулар назардан мүлдем тыс қалады. Қоршаған ортаның өзгерген факторлары, табиғи қалыптасу-мұның барлығы объектінің экономикалық көрсеткіштеріне ықпал етеді.Сондай-ақ көбіне, мүлікті бағалау негізіне 10 және одан да көп жыл бұрынғы объект құрылысы кезіндегі мәліметтерге сүйенетін жылжымайтын мүліктің баланстық құны алынады.

Сонымен, мүлікке салық салудың қолданыстағы жүйесі одан әрі жетілдіруді және аймақтардың бюджетінде мүлік салығынан түсетін түсімді арттыру мақсатында бұл жүйені түпкілікті, сол сияқты оның құрамдас кейбір бөлімдеріне түзетулер енгізуді қажет етеді.

Бұл мақсатқа жету үшін келесі бағыттарда кешенді реформалау қажет:

1. Азаматтардың мүліктік-қаржылық жағдайын декларациялау институтын енгізу.
2. Занды және жеке тұлғалардың мүлкін бағалау тәртібін өзгерту.
3. Қазақстандық кәсіби бағалаушылардың ассоциациясының қызметін жетілдіру және практикада мүлікті бағалаудың ұлттық стандарттарын енгізу.
4. Болашақта азаматтар мен ұйымдардың мүлкіне салынатын бірыңғай салық жүйесін (жылжымайтын мүлікке салынатын салық) енгізу.

Сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының тұрақты дамуы үшін салық салу құқығын мәні зор. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, бюджет аралық трансферттердің маңызды роліне қарамастан өзін-өзі басқару органдары мемлекеттік басқарудың шын мәнінде дербес, тәуелсіз саласы болуы үшін бұл сома жеткіліксіз.

Жергілікті деңгейде бақыланатын сенімді түсім көзі болмаған жағдайда, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының дербестігі жоғалып, олар жай ғана орталық немесе ау^ақтық билік органдарының бөлімшесіне айналады. Жергілікті басқару органдарының толық дербестік алу үшін оларға жергілікті деңгейде салық ставкасы мен салық салу базасын анықтау құқығына қол жеткізуі қажет. Мүлік салығы жергілікті бюджеттің кіріс көзі болғандықтан, салық ставкасын жергілікті деңгейде анықтауға рұқсат ету заңға сыймды болар еді.

Қорытындылай келе, мүлік салығының жергілікті бюджеттегі ролі мен маңызын арттыруда, сондай-ақ, мүлікке салық салу жүйесін жетілдіруде бірқатар өзгерістерді тек салықтық-бюджеттік жүйелерде ғана енгізіп қоймай, сонымен қатар, бағалау қызметін дамыту, кәсіби бағалаушылар институтын құру және т.б. бағыттарда қосымша күш жұмсауды қажет етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Идимов К. Проблемы выравнивания бюджетной обеспеченности регионов Казахстана // Транзитная экономика, №4, 2004, с.53
2. Шыншыбеков Д. Совершенствование межбюджетных отношение в регионах Казахстана // Финансы Казахстана, №3, 2004, с.45
- 3.2001-2003 жылдардағы Кызылорда облыстық статистика басқармасының материалдары